

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК XLVI. Ч. 83. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 11-го квітня 1938.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 83. Jersey City, N. J., Monday, April 11, 1938.

VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В З'ЯВЛЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКА

П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ З'ЯВЛЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: WErgeN 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: WErgeN 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

FIVE CENTS ELSEWHERE

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЗАКОНОПРОЕКТ ПЕРЕПАВ

ВАШИНГТОН. — Реорганізаційний законопроект, на основі якого президент дістав би більші права, після довгих дебат у палаті представників перепав. Його відіслано назад до спеціального комітету, який, коли вважатиме це за відповідне, внесе інший законопроект у тій справі. Відкинення цього законопроекту є тяжким ударом в авторитет президента Рузвельта, бо це президент в першій мірі старався від конгресу здобути затвердження цього законопроекту. Урядові кола, а також бесідники в конгресі зазначували, що відкинення цього законопроекту буде рівнозначне з уділенням вотуму недовіри президентові. Провідник конгресової більшості, Рейберн, заявив, що це викличе дуже погане враження за кордоном, бо відкинення цього законопроекту фактично означатиме, що на основі парламентарного голосування президент перестає бути провідником нації. Та це все не допомогло і законопроект таки перепав малою більшістю: 196 голосували за нього, 204 проти.

Проти законопроекту голосували багато демократи. Багато з них є озлоблені на президента тому, що, на їх думку, президент Рузвельт деякі річі переводить дійсно по диктаторському. Багато разів він робив дуже важні рішення, а про них навіть не повідомляв провідників політичних партій, звертаючись їм усім понад голови безпосередньо до конгресу.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ШИРОКИЙ ПЛАН ДЕРЖАВНИХ РОБІТ.

ВАШИНГТОН. — В урядових колах приготують широкомасштабний план державних робіт, на основі якого, як це заявив директор „Доблю Пі Ей“, Гопкінс, кожний здоровий мешканець Америки зміг би дістати заняття. Гопкінс є того переконання, що краще буде, коли уряд цілковито знесе всякі грошові підмоги безробітним, а натомість даватиме нагороду кожному безробітному на прожиток давати. Президент у тій справі підготує послання до конгресу з жаданням ухвалити на ту ціль додатково 1,500 мільйонів доларів. Цей проект зустрів також багато критиків. Сенатор Ванденберґ сказав, що цей проект потягне за собою чергове задовження краю, яке остаточно мусить довести до інфляції.

І ГУВЕР КРИТИКУЄ РУЗВЕЛТА.

САН ФРАНСІСКО. — Бувший президент Гувер виголосив промову, в якій критикував економічну політику краю, що провадить до цілковитої контролю економічного життя. Гувер говорив, що така контрола не доведе краю до добробуту тільки створить в Америці заколот, з якого може зродитися фашизм. Він наводив як приклад деякі європейські краї, в яких прийшло до фашизму саме таким шляхом. Гувер говорив, що європейські краї нагадали якось виплуталися з кризи, а Америка далі в неї грізне.

АНГЛІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ПОВОРОТУ МАЙНА В МЕКСИКУ.

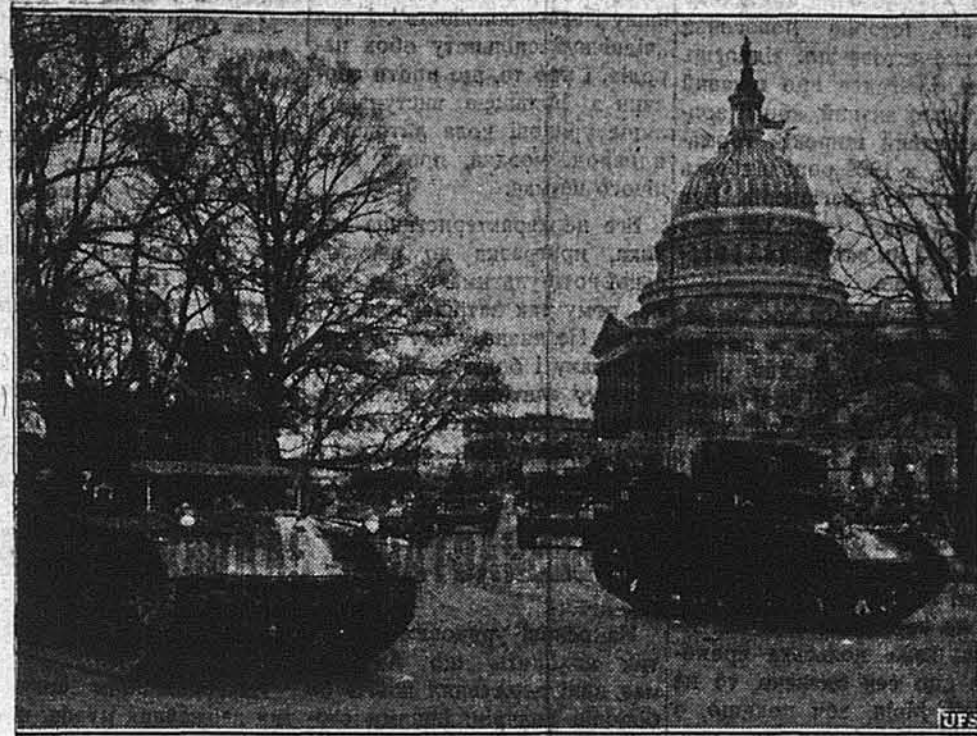
МЕКСИКО СІТІ. — Англійський посол у Мексику вніс в імені англійського уряду формальне домагання, щоб мексиканський уряд звернувся назад англійським фірмам ті копальні нафти, які він skonфіскував кілька тижнів тому. В домаганні говориться, що ті копальні нафти мексиканський уряд skonфіскував неправдо. Це домагання викликало в Мексику велике враження, бо там загально думали, що Англія поступить так як Америка і буде домагатися тільки грошового відшкодування за skonфісковане майно.

ЗЛИВИ І БУРІ НА ЗАХОДІ

АТЛАНТА (Джорджія). — Внаслідок обриву хмари і повеней у стейтах Джорджія Алябама і Місісіпі люди потерпіли великі шкоди. Струя води, що повстала з наглого зливи, вдарила нагдо на один дім і миттю забрала його з собою враз з 13 людьми. Вони всі потопилися. А торнадо знищило містечко Алісвил і вбив притім також 13 осіб. У стейті Тексас впали глибокі сніги. Вони засипали одну хату до тої міри, що всім осіб, засипаних у тій хаті, не могли видобутися зо снігу і подушилися з браку повітря. Шкоди величезні, але вони будуть точно обчислені шойно тоді, коли буде привернена комунікація.

БОРІТЬСЯ ЗА 40-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

ОЛБАНІ. — Група представників на конституційній конвенції, що тепер відбувається в Олбані під впливом Американської Федерації Праці старається встроїти в резолюції цієї конвенції домагання 40-годинного тижня праці.

АМЕРИКА НЕ ЗБРОЇТЬСЯ?

А що роблять ці військові повзи на процесі Дня Армії у Вашингтоні, що відбулася для відзначення вступлення З'єднаних Держав до світової війни? Ці повзи — це останнє слово військової техніки: легкі, скорі й засоби в радіації.

БЕЗРОБІТНІ В КЛІВЛЕНДІ.

За обчисленнями міського статистичного уряду, в місті Клівленді одна третина населення живе або з „Доблю Пі Ей“, або з безпосередньої підмоги. В той спосіб безробіття в тім місті досягло рекордних незаних досі в історії.

ПАСТОРИ І ЛІКАРІ НА ДОПОМОЗІ.

Згідно з звітом центрального бюро спільної допомоги в Торонті, 15 місцевих пасторів або проповідників без парохій і без заняття є зареєстровані на лісті допомоги. Крім них 4 лікарі, 6 архітектів, 6 редакторів і неозначене число інших професіоналістів прикрашують своїми назвишми лісті безробітних. На лісті є зазначені 220 ріжних професій і в кожній рубриці знаходиться певне число безробітних осіб, що колись займали вищі становища. Згадуються також таких бізнесменів, що свого часу вважалися за дуже маючих. Те число кваліфікованих людей збільшується за року молодими професіоналістами, які виходять з університетів, але які не годні знайти праці у своєму званні. Департамент допомоги вдержує окремих відділ для них і пробує знаходити їм приміщення у праці.

ЖАХЛИВА ПОЖЕЖА В ЯВОРІЩИНІ.

В Змієвських, повіт Яворів, повстав вогонь у забудовуваннях М. Маїцолоху. Забудовування поширились, бо був великий вітер. Згоріло 29 домів і 49 господарських будинків. 180 осіб полишилося без даху над головою. Причиною пожежі була неосторожна поведінка з вогнем.

„ЗВІОНЗЕК“ БАНДИТУФ В ПОЛЬЩЕ.

Одного зарібника в Білій Чортківській потягнули до відповідальності за те, що написав до власниці двора А. Гордінської анонім з вимогою, щоб зложила на його руки 2,000 зл., бо в іншому разі заплатити 20,000 зл. Лист був підписаний „Звіонзек бандитуф в Польще“. Згаданий зарібник до вини не признається.

ВИКРИТТЯ КОМУНІСТИЧНИХ ЯЧЕЙОК У КУРИТІБІ.

Делегат поліції Маріо Августо де Кейроз викрив у Куритібі (Бразилія) вісім комуністичних ячеек. На чолі комуністичного руху стояв жид д-р Самуел Гук. Арештовано 15 осіб і екзпроновано кілька тисяч видрукованих летючок.

ДЕВ'ЯТЬ МІСЯЦІВ ВІЗНИЦІ ЗА ШАХРАЙСТВО.

Р. Б. Грегем, поліційний суддя у Вінніпегу, засудив Ч. Е. Варда на 9-місячну в'язницю за те, що Вард шахраював місто на \$777. Сталося це в той спосіб, що Вард, який був на публіційній допомозі в р. 1932 до 1937, в тих самих роках купив у Вінніпегу два доми. Він не признався, що посідає два доми і має з них дохід.

Таких Вардів у Вінніпегу є немало.

СТАЛІН — ФАШИСТ.

Орган Беніта Мусоліні, італійський часопис, що виходить у Римі, „Попольо д'Італія“, помістив статтю, в якій назвав Йосифа Сталіна тайним союзником фашистів, через його масове вимордування чільних московських комуністів. З огляду на саркастичний стиль згаданої статті догадується, що її писав сам Мусоліні. Через представлення Європі жорстокості большевицьких трибуналів і через показання справдішнього обличчя большевицької Росії Сталін робить неоцінені прислуги фашизмові.

П'ЯТЬ-ЛІТНІЙ ХЛОПЧИК ВТОПИВСЯ У КРИНИЦІ.

5-літній хлопчик Василя Давидюка у Ріно, що лежить 25 миль на схід від Ніс Ривер (Канада), втопився у студії, що знаходиться на подвір'ю його родичів. Хлопчик бавився з цікавості підняв накривку від студії і впав до води. Неприсутність хлопця заважали доперва по кількох годинах і почали його шукати та знайшли його бездушне тіло в криниці.

ЖИДИ В ПОЛЬЩІ.

Управитель екон.-статистичного бюро при жидівському Т-ві „Шекабе“ у Варшаві, Боренштайн, стверджує, що 1931-го р. було в Польщі 3,114,000 жидів. Сьогодні ця цифра є грохи більша: 79 проц. жидів у Польщі живуть з торгівлі, ремесла й промислу.

ЧИСЛО РОЗВОДІВ У КАНАДІ.

Домініанське бюро статистики в Оттаві оповістило на днях, що впродовж минулого року в Канаді 1,870 подружжів нарідали розвід. Рік передтим розводів у цілій Канаді було 1,526, а в 1935 р. було їх усього 1,376. Значить, число розводів росте з кожним роком.

В Манітобі в 1937. році було 200 розводів, в Саскачевані 109, в Альберті 241, в Бритиш Колумбії 569, в Квебеку 43, а в Онтаріо 596. Решта розводів припадає на приморські провінції.

АФЕРА ІЗ СХОПЛЕННЯМ ГЕН. МІЛЕРА — ВИСВІТЛЕНА.

До слідчого судді, що веде слідство у справі схоплення перед кількома місяцями ген. Мілера, відбулася конфронтація пані Мілерової з жінкою сидить у в'язниці уже 5 місяців. Скоблина, Плевичко, що ців. Адвокат п. Мілерової предположив слідчому судді документи й матеріали у справі схоплення ген. Мілера. Він доказує своїми матеріалами, що замах виконали агенти ГПУ, бо того дня причаляло до Гавру советський корабель „Марія Улянова“ і нагло відплив. Авто советської амбасаді приїхало того самого дня до пристані коло 5 год. попол. і цим автом привезли ген. Мілера на корабель, бо він пропав у год. 6. попол. Третім доказом є те, що корабель „Марія Улянова“, який їздить на шляху Ленінград—Лондон—Гавр, відбував подорож через кильонський канал, а 22 вересня м. р. після того, як пропав ген. Мілер, корабель плив іншим шляхом довкола Данії, оминаючи кильонський канал. Корабель змінив свій шлях тому, що були чутки про ревізію корабля німецькою владою.

ТРАГЕДІЯ З ГРИНЬКАМИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

ЛЬВІВ. — „Діло“ (ч. 66) подає досвідно польський текст зарядження волинського воеводи Юзефського, яке доручено опівночі 20. березня б. р. Кипріянові Дубовому, Гаврилові Цимбалюкові, Мусієві Зисці, Юхимові Гаврилюкові й Остапові Зисці, мешканцям села Гриньки на Волині, і яким наказано їм негайно опустити село, в котрім не дозволено їм жити впродовж трьох років. Не подано в приказі ніяких причин, чому таке зарядження видано і за які провини. Сказано тільки, що таке зарядження можна видавати без узасаднення на підставі розпорядку президента держави про перебування в прикордонній смузі. Село Гриньки це те саме, де відбулася недавно трагедія з примусовим перетягненням населення на римо-католицький обряд. Це тоді відгрозувалися, що хто на римо-католицизм не перейде, той буде з села виселений. „Діло“ додає, що зарядження видав воевода Юзефський, про котрого поляки пишуть, що він є „приятелем українців“.

ЗМІНИ ОБРЯД — ПІДЕШ НА РОБОТУ.

ЛЬВІВ. — У Польщі не пускають українських безробітних до Німеччини на роботи без поновлення насильства над їх душами. „Діло“ (ч. 67) подає, що в Крєговичах, Ніжатицях, Сінній, Канчудзі й інших околишніх селах переворського повіту дають дозвіл робітникам греко-католицького обряду виїхати на пільні роботи до Німеччини тільки тоді, коли ці робітники приносять метрики, які виказують, що вони перейшли на римо-католицизм.

„ПАН МУСІ ПУЙСЬЦЬ“.

ЛЬВІВ. — У Турчанчині доручили 13 українцям і українкам зпосеред учительства визнання шкільного інспектора, яким він наказує тим учителям і вчителькам внести просьбу про перенесення до інших місцевостей, разом із заявою, що зрікаються коштів перенесення. Коли один з учителів запитався інспектора Бонковського, що це значить, що він має просити, щоб його перенесли, інспектор відповів коротко так: „Пан мусі пуйсьць“. І очевидно, що „мусі пуйсьць“ на мазури, якщо хоче далі вчителювати.

„ДО ВЯРИ ОЙЦУФ“.

ВАРШАВА. — Католицький „Мали Дзенік“ (ч. 76) не знаходить слів, якими можна описати, як він каже, ту радість, що її відчували 36 родин „зручених поляків“, котрі жили з діда праїда в Дедеркалах, крем'янецького повіту на Волині, а котрі тепер перейшли на римо-католицьку віру. Це село зводить також у „прикордонній смузі“, себто там, звідки тепер польська влада насильно й без причин виселює українських селян. Рятунком може бути в тім випадку те, що польська газета називає „поворотом до вяри ойцуф“.

Є ВЖЕ „КАДРА МЛОДИХ“.

ВАРШАВА. — Співробітники численних польських органів, що їх видають на українських землях під Польщею, зокрема на Волині, як і тих, що їх видають у Варшаві для „кресів“, об'єдналися разом і створили організацію, яка зветься „Кадра Млодих“. Будуть до неї притягати й „українську інтелігентну молодь“ з Волині. Ціль цього товариства така: запрягти „братні національності“ на східних кресах до вірної праці для скріплення Польщі. Іншими словами: зробити з української молоді на Волині польських патріотів.

БЕРУТЬСЯ ВЖЕ І ДО КАЛЕНДАРІВ.

ВАРШАВА. — Польська Агенція Телеграфічна подає, що польське міністерство внутрішніх справ відібрало дебіт виданій у Канаді українській брошурі „Куди прямувати“, газеті „Карпато-Русское Слово“, а вкінці і календареві У. Н. Помочі на 1938 рік. Як відомо, взагалі не допускають до Польщі таких українських часописів з Америки, як „Свобода“. Зачали також тепер завертати і „Ювілейну Книгу У. Н. Союзу“.

ДОМАГАЮТЬСЯ КОЛЬОНІЙ.

ВАРШАВА. — Польська Морська і Кольоньяна Ліга розпочала широку агітаційну акцію в справі польських заморських кольоній. Відбуваються численні віча й маніфестації, на яких домагаються від уряду, щоби поробив рішучі кроки, щоби Польща могла мати свої кольонії, бо вона перелюднена, а еміграція замала, бо нема куди безземельним емігрувати.

МОЖНА ВЖИВАТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

ПРАГА. — Культурна комісія парламенту рішила, що заки буде остаточно вирішений мовний спір на Закарпатті, не можна забороняти вживати в школах української мови і фонетичного правопису.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції на підписці.

За кожну адресу платиться 10 центів.

Укр. "Свобода": BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERGEN 4-1016.
4-0807.

В Канаді належить вислати гроші лише на т. ав. Foreign Money Order.

Address: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКІ СУДОВІ РІШЕННЯ

Останніми часами Найвищий Суд Злучених Держав видав кілька рішень, які дають поняття про зміст того, що звичайно називається демократією.

Одно з цих рішень відноситься до так званої свободи преси. Під свободою преси розуміється право висказувати в газеті вільно, себто без обмежень з боку уряду, погляди про всяку громадянську справу. Як відомо, такого права в тоталітарній державі, комуністичній чи фашистській, не признається; там газета не має свободи висказувати погляди, які їй хочеться, а мусить висказувати лише такі погляди, які їй уряд приказує. Це право звичайно вважається як право редакції, чи накладця.

Тепер Найвищий Суд, видаючи остаточний присуд у справі Алби Ловел, «священниці» одної релігійної секти, кидає на справу інше світло. Ця жінка роздавала летючки й брошури за свою секту, не дівачки на це міського дозволу, приписаного законом міста Гриффін, у Джорджії. Суд уважавши присуд проти цієї жінки на цій основі, що міська законодавча влада не мала права видавати такого закону, бо це було б обмеженням свободи преси. Мовляв, свобода преси належить не лише редакції часопису, але всякій людині, і відноситься вона не лише до газети, але й до брошури, книжок і летючок, словом: до всякого друкованого слова.

Не менше цікаве рішення видав цей суд у справі свободи пікетування. Новий Муриноский Союз пікетував у Дистрикті Колумбії крамничю, котра не приймала на роботу муринів. Нижчий суд відмовив муринам права пікетувати, бо, мовляв, пікетування має відноситься до умовин праці, а не до політичних переконань роботодавця. Найвищий Суд зніс цю відмову й признав муринам право пікетування, бо, мовляв, муриноскі пікети звертаються проти практики при найманні робітників, яку вони вважають несправедливою. Відібрати їм таке право значило би позбавити їх права, гарантованого конституцією.

Не трудно догадатися, що ці рішення Найвищого Суду Злучених Держав мають велику вагу, бо їх негайно приміняти не лише до справ, у котрих їх видано, але й до інших справ, у котрих спір обертається коло такого самого питання. Як відомо, в кількох містах міський уряд, бажаючи не допустити до юнізації робітників, видав закони проти роздачі летючок і потім на тій основі арештував юнінських організаторів і агітаторів. Рішення в справі Джорджійського міста буде мати вплив і на ці міста.

Рішення в справі пікетування, видане супроти муринів, гарантує подібні права не лише муринам, але й іншим робітничим групам, які хотіли б обмежувати при найманні за їх національну, расову, чи релігійну приналежність, чи хочби за їх політичні погляди. Ім усім, видно, належить право страйкування й пікетування.

Цього роду судові рішення повчають маси, як їм уживати конституційних гарантій для оборони своїх прав до життя й свободи.

О. С.

БАЛТИЦЬКИЙ „АНШЛЮС“

Преса тишиться, що польсько-литовське непорозуміння не викликало війни. Тишиться, що ультимат Варшави прийняв литовський уряд та, що мирові — бодай на цім відтинку — вже ніщо не загрожує.

Гадано, що радість передчасна. Гадаю, що та справа представляється далеко не так рожею.

Недавно один журналіст описав у паризькій щоденнику „Матен“ історію поворотних польсько-литовських відносин. Там м. і. згадав про цікавий факт, мало знаний, або й зовсім незнаний широкій громад. Отже, в 1928 році відбувся у Вильні зїзд легіонерів. Був він подуманий (тоді ще жив Пилсудський) як вступ до... маршу на Ковно.

Литва довідалася про це заздалегідь і звернулася по поміч до великих держав. „Матен“ твердить, що тоді марш на Литву розбився об спротив Німеччини і СССР (між ними було тоді ще Рапальо) і об „приятні поради“ західних демократій, з одною з яких (з Францією), тоді Польща мала тісніші стосунки, ніж тепер.

Отже справа не вдалася. Але, як каже польська приповідка „до сен одвлече, то не утєче“. Мрія, хоч покищо, з огляду на міжнародно констеляцію, нездійснена, не вмерла в кругах легіонерів, ані в польських громадянстві.

І дійсно, досить прочитати польську пресу, досить вистудіювати статті з приводу припинення нормальних граничних і дипломатичних зносин з Литвою, щоб зрозуміти, що вимоги польського ультимату є подумані лише як вступний крок до дальших посягнень.

Спеціально євдецька преса кричить про дипломатичну поразку Польщі, бо, мовляв, нічого вона не осягнула, бо треба було жадати не лише привернення залізничних, торговельних і дипломатичних зносин. Треба було виробити собі права на литовсько-балтицьким побережжю, особливо в Мемелі (Клайпеді), треба пакту неагресії, треба впливу на литовську армію і політику зовнішню і т. д. Коротко: треба „унії“, яка очевидно з бігом часу стала би просто інкорпорацією на думку євдецької преси. Ще драстичніше пишуть вільське „Слово“ Машкевича (не опозиційне). Воно запитує, чому уряд „прогавив“

австрійський „аншлюс“? Чому не зажадав для Польщі компенсації? Натякає навіть, що такеж було скрите порозуміння з Німеччиною і т. д. А інша преса друкує мапи Литви, з яких виходить, що в тій державі владисто більше поляків, ніж литовців!..

Я вже не кажу про історичні спомини, яким тепер віддаються розмірні журналісти, згадуючи Ягайла й унію, і про „відвічну“ спільноту обох народів, і про те, що проти спокуси з Польщею виступають лише урядові кола литовські, а народ, мовляв, проти того нічого не має.

Все це характеристична музика, пригравка до варшавської ноти-ультимату. І не дивно, чому так затрівожилися в Ковні. Не дивно, чому по першій жаху і болю за віднесеної поразки литовські політичні кола вже отамілились і шукають способу рятувати загрозену,

на їх думку, політичну самостійність своєї країни. Не дивно, що кричать про „балтицький аншлюс“ і стараються йому перешкодити.

На мою думку, замирення між Литвою і Польщею, припинення „нормальних“ відносин між обома державами відкриває перед Європою новий затьманий конфлікт, в якому одна сторона все намагатиметься „зашлюсувати“ другу, а друга — всіма силами тому „аншлюсу“ опертись. І хто знає, чи маленька Литва колись не відіграє такої ролі в розплаті світового конфлікту, як мала Сербія в осени 1914 року...

Має своє начиння й історія останнього конфлікту між Варшавою та Ковном і для нас. А саме, коли прочитаєш побажання деякої, спеціально євдецької, преси про милу їм „нормалізацію“ відносин між Польщею і „незалежною“ Литвою, то мимоволі насувається думка, що такої самої „нормалізації“ відносин домагатиметься при нагоді Польща і від незалежної України. Особливо, коли би повторилися „союзницький“ 1920 рік...

Пора думати про це тепер!

БЕЗНАСТАННЕ ЗАДОВЖУВАННЯ

На основі урядових статистик виходить, що Америка має нині державних довгів 38 біліонів доларів: іншими словами, 38 тисяч мільйонів доларів. Від того довгу приходиться щороку платити з державної каси поверх півтора біліона, себто 1,500 мільйонів, доларів самих відсотків. Це страшна сума! Коли до того додамо, що державний бюджет далі не зрівноважений і краї далі задовжується, то мимоволі насувається гадка: Що буде далі? Чим усе це закінчиться?

Політика „витрачувань“ має нині багато противників. Але має також прихильників. Ось недавно був на нарадах у президента Рузвельта губернатор Пенсильванії, Ірл, що радив президентові не робити собі нічого з критиків, далі задовжувати краї, а гроші, роздобути шляхом позичок, вкладати в різні державні будови. Він радив на ту ціл витратити річно по три біліони доларів, впродовж трьох наступних літ. А за три роки, говорив Ірл, Америка повернеться знов до такого добробуту, що легко сплатить довги. Аджже, говорив він, уряд не кидає цих грошей у болото, тільки вкладає їх у певні підприємства і тим у загальному збагачує

край. Отож нема чого боятися тих видатків.

Найголовнішим аргументом тих державних мужів, що є за дальше задовжування і за дальші державні будови, є це, що ці гроші не йдуть надурно, тільки їх вкладається в край, в той спосіб підносяться загальну матеріальну вартість краю. Прихильники цього роду політики навіть говорять, що до приходу до влади президента Рузвельта загальна вартість американського національного майна була впадала майже на половину. Коли прийшов Рузвельт, то, хоч він і задовжив краї на кількадесят біліонів, то проте загальна вартість американського майна підскочила щось на сто біліонів; себто, не тільки що покрила ціле задовження краю, але ще значно його перевищила.

В цьому аргументі є безперечно велика слушність. Та всетаки треба брати під увагу і те, що не раз долярову вартість даного майна можна піднести вгору, але то ще не значить, що через те зросла абсолютна вартість. В часі інфляції в Австрії, Польщі, чи Німеччині мільйони платилися за одно яйце. Але це ще не означало, що всі люди стали

справжніми мільйонерами в розумінні американським.

Друга річ, на яку треба звертати увагу, є це, що хоч потішаючим є факт, що загальне майно Америки підскочило за час урядування президента Рузвельта значно вгору, то всетаки сама держава далі лишається задовжена на 38 біліонів доларів; а ті довги хтось мусить сплатити. Тим „хтось“ буде не хто інший, тільки сам нарід.

Аргумент, що, мовляв, ті гроші не пішли надурно, тільки їх вложено в певні підприємства, що також уявляють собою певну, дійсну вартість, — має в собі чимало правди. Але він має також слабі місця. Бо фактично уряд, витрачаючи гроші на державні роботи, не конче вкладає їх у якісь поплатні підприємства, що приносять зиск, та що їх можна би продати і в той спосіб обернути знову в грошеву готівку. Наприклад, уладження якогось парку не тільки що не приносить ніяких грошевих зисків, але ще потягає за собою дальші сталі виплати на удержання людей, які втримували б цей парк у порядку. Такий витрата грошей на шляхи, які ще не є конче потрібні, не мусить вповні оплачуватися. Або, скажимо, будова бойового корабля. Це також підприємство, яке не тільки не поверне зисків, але навпаки, до нього треба ще цілий час докладати, бо треба вдержувати на ньому персонал і т. д.

Таких підприємств є більше і вони є, так би сказати, протиаргументами на безконтрольну витрату державних грошей і на безнастанне задовжування. Та всетаки в обличчі нинішнього безробіття мусить хтось щось робити. Не можна лишати мільйонів людей без праці і без підмод. Бо коли люди будуть гинути з голоду, то що тоді варт усі ті заморожені в банках біліони доларів?

Та в обличчі тих фактів не можна нині занадто гостро виступати ні проти політики витрачувань ні проти політики ощаджувань. Перша має на увазі теперішній стан людей, теперішнє безробіття. Друга вважає на майбутній стан. Бо, як було сказано, хтось ті довги таки мусить сплачувати. А тим „хтось“ буде нарід, широкий загаль. Бо навіть коли би прийшло до інфляції, чого серед нинішніх відносин не треба виключати, то і тоді ці державні довги сплатить не хто інший, тільки нарід, коштом своїх грошевих ощадностей.

КОЛИСЬ, АКИ НИНІ

Польський посол, вибраний українцями, про українців.

В 1848. році вибухла на весну в австрійській монархії революція. Революцію здавив граф Віндішгрец. Цар Фердинанд мусів дати своїм народам конституцію. Тоді теж скасували панщину у Галичині. Це був перший законодавчий парламент в австрійській монархії. До того парламенту мала вислати своїх представників і Галичина. Але коли хотіли допустити до того, щоб і українці мали у Відні своїх послів, свідомих, які зуміли би гідно заступати український нарід. Колиж уже ніяк не могли доказати того, щоб українські виборці вибрали послом поляка, то агітували, щоб українські селяни вибирали лише селян, бо лише селянин знає, що болить селянина. Всякими негідними способами старалися підкопати значіння українських священиків серед селян. Не йшло їм про добро українського народу, лише про те, щоб український нарід заступив заступників, які не знали німецької мови і не мали відповідної освіти.

Галицькі делегати зібралися 21. червня у залах Наукового Заведення ім. Осолінських на наради. Між ними був і польський дідич із Чортківщини. Вибрали його наші селяни послом до віденського парламенту. Перед виборами він признавався до української національності та клявся перед виборцями, що щиро буде боронити їх справи. Тут на зборах у Заведенні ім. Осолінських приятелі спитали дідича, як він доказав такої штуки, що українські селяни повірили йому. Він відповів: „Наших селян не тяжко обманути. Вмію по руськи і лише може, як декотрі з їх священиків, а до руського народу говорю лише по руськи, а вже тобі вірять, а тим скорше, коли додаси, що ти сам русин“.

В дальшій розмові вихвалювався, як він поводився, голвно на одній веселі, щоб наші священики, „русци попі“, йому повірили. Цю подію зперед 90 літ можна зовсім перенести на наш час. Бож і тепер у 1935. році підчас „нормалізації“ вишло багато послів до варшавського союму лише завдяки голосам українських виборців. Колиж уже засіли на польських фотелях, стали явно виступати проти українців, як от посол Войцеховський, що виступив проти митрополита Шептицького.

ЯК УКРАЇНА ТОРГУВАЛА З ГРЕЦІЄЮ

Столицю римського царства переніс на схід до Царгороду цар Константин Великий. Тому-то Царгород зветься теж Константинополь. З усіх боків Царгород був обведений мурами з вежами. Найсильніші мурі т. зв. Великі, що обороняли місто від сухоходу. Вони були подвійні. Ці мурі мали багато воріт, а найкращі з них були золоті Ворота, що були недалеко від моря Мармара.

На березі Золотого Рога було передмістя святого Мамі. Тут звичайно проживали українські купці, що приїжджали до Царгороду човнами. Україна від найдавніших часів торгувала з Грецією на основі особливих умов.

Вже вчорідо, як пронеслася по Царгороді чутка, що і приносилі селяни зпонад Тракієського Босфору: що безчисленні човни українців приплили до Босфору та звернули просто на столицю. Ця вістка заскочила кожного там, де хто що робив або чим забавлявся: великий жах охопив усіх, зчинилася метушня.

Оріфа приказав позачиняти ворота, порозставляти по вежах сторожу, а до царя післи посланців.

Настала ніч. Було темно, всіх пройняв такий смуток і жах, що дехто думав, що українці перелізли вже мурі, грабують місто, що прийшов кінець усім. Та як темрява розійшлася, затих вітер і море втихомиралося, можна було бачити, як цілий ключ човнів обступив Царгород, плывучи від Босфору до Пропонтиди. На човнах були українці (грецький літописець Нікетас зве їх „варварами“, себто чужинцями, та каже, що вони приїждили на двіста кораблях, які зве до грецьки „трохантерія“, себто „скоровітряльники“, яких літописець описує так:

„Держали в руках мечі, потискали громади місту, та кричали. Були гарної постаті, русаві, з сірими очима, з гострим поглядом. Знатний зпоміж них

годили бороду, а носили довгі вуси. На головах з підголеного чуприно та з чубом носили гостровержі шапки. Поверх колючуги були зодягнені в білі киреї, що заціплені запоною на правім плечі. Нарід цей був озброєний в сокири, стріли, списи та мечі з широким обоюдом (з обох боків гострим) лезом, а щити, якими вони закривали себе, були з долу вузькі та довгі“.

Як лише українці обступили з моря на беріг і стали спитати від мурів, повисдали у човни високі вал, щоб із нього вже вилазити на мурі. Друга частина їх розбіглася по околиці Царгороду. Тут вони пустилися села й монастирі, пустилі пожежу, вбивали.

Мешканці Царгороду в день і вночі молилися по церквах; особливо був великий натопів у церкві св. Софії. Там відправляв Службу Божу патріярх Фотій. У проповіді говорив патріярх, що цей напад українців на Царгород є кара божя, називав український нарід грішним і непереможним, або висловлювався словами св. Писма: „Цей нарід рушив із півночі, щоб досягти другого Єрусалима, спрямувався з кінця землі зо стрілами та списами. Він грізний нарід і не милує. Голос його наче шум моря“ і т. д.

Фотій казав народові каятись: „Не голосіть і не кричіть. Доводі вже плачу, моляться щиро“. За це він обіцяв, що Господь змилює

диться, як грішники поступають згідно із божим заповітом. І справді греки каялися не лише за гріхи, а й за те, що зломили умови з українцями і дуже образили їх.

А українці не переставали насилати вали і вже небаром можна було сподіватися, що перелізуть мурі та вийдуть до міста. Тоді Фотій взяв ризну Матері Божої та поніс і процесією попід мурі. Зараз після того українці — каже літописець — стали відступати від мурів, повисдали у човни та виплили з Босфору, забравши багато добоків. — Вони напевно вивадилися, що цар Михайло III. з військом вертається. Бо справді Михайло повернувся, як лише посланці принесли йому вістку про напад українців на Царгород.

Цей напад українців на Царгород був саме сучасний з початком християнства України. Фотій в обіжнику з 866 року сповідає єпископів, що не лише болгарське населення перейшло з поганства на християнство, віру, а й українці вчинили те саме: „Нарід, про який багато дехто спомінає і прославляє, що відрізняється від інших жорстокістю та могутністю, українці, що завоювали сусідів, загорділи та підняли зброю на римську державу, тепер змінили нечестиву поганську віру на чисту та непорочну Христову. А ще так недавно вони не давали нам спокою розбійництвом і вчинили великий злочин“ (себто

напад на Царгород).

У р. 867 грецький цар Василь Македонський (що вбив царя Михайла) заключив із Україною торговельну умову, піславши в Україну послів своїх із дарунками золота, срібла та шовків. Тоді і збільшилося число християн в Україні. Патріярх Ігнатій (наслідник Фотія) назначив навіть окремого архієпископа для охрещених українців.

Цей напад українців на Царгород 865 р. разом із свідченнями сучасних грецьких літописців доказують безперечно, що Україна, це було вже тоді велике племя. Воно жило з давнявнина на південному сході Європи, понад Озійським морем, над Дніпром, а в історії виступало під назвою роксолан, антів, або під загальною назвою скітів чи сарматів.

На Царгород плвли зпочатку Дніпром. Така плавба була дуже небезпечна, тому, що мусили переплисти сім порогів. Через малі пороги ще так тяжко було переправлятися, бо там або бистра хвиля переносила човни або їх провалила попри беріг, де вода була неглибока. Колиж доплили до найбільшого, четвертого порога, що завяв Айфар (Ненаситець), треба було витягати човни на беріг і перетягати землею кілька тисяч кроків. Це робили звичайно невідьки. Допливши так до тихих вод, звичайно причалювали до якогонебудь острова

і на ньому під великим дубом дякували богам, приносили їм жертву. Крім іншого в жертву приносили живих птахів. Мясом тих птахів їли, а інших, на яких не випадав жереб, пускали на волю. Під дубом у землі застромлювали стріли, розкидали шматки мяса, хліба й іншої їжі і усе те оставляли богам. Відси плали човни у Дніпровий лиман, де причалювали до острова св. Етерія і тут уже 2—3 дні лаштували човни перед виходом у море, ладили все приладдя, уставляли шогли, розпинали вітрила. З Дніпрового лиману виступали в море, плывучи попри береги, прямували насамперед до Дністрового лиману, а потім до Дунаю і далі аж до Царгороду. До Царгороду привозили на продаж невідьки, козухи, шкури, віск, мід і ін. Від греків брали різні тканини, вино, городовину, дорожю зброю, посуду й інші вироби, голвно металеві.

Українці привозили Чорним морем різні річі, які вироблялися у Греції, і так зазнайомилися із високою, як на той час, грецькою цивілізацією.

Все повиде дає нам зрозуміти, які важні були для українського народу купецькі взаємини з греками. Тому то, щоб забезпечити ті взаємини, українські князі заключували договори із грецьким урядом. Умови ті доказують, що і грецькому урядові залежало дуже на мирних взаєминах із

Україною. Грецький уряд признавав різні підляти українським послам і купцям у Царгороді, щоб так прихилити для себе Україну.

Початок умов невідомий, лише згаданий напад на Царгород доказує, що умови були вже перед 865 роком. Пізніші умови заховалися у документах із 907 і 911 року за часів володіння царя Льва VI. З першої умови є тільки уривок, друга збереглася вся.

Українські купці, себто готі, згідно з умовою, повинні були жити лише в одній частині Царгороду — на передмісті святого Мамі. Грецькі службовики списували тут на звища всіх купців і кожного із записаних пів року видавали що місяця пайку: мясо, вино, хліб, рибу, й городовину. Купці мали право ходити купатися до прилюдних купелів (лазні). Із царської каси давали все, що було треба українцям на дорожю додому, як: харч, якорі, вітрила, ливни й ін. Місячний прожиток видавали чергою — і тим, що були із старших міст, давали першим. Найперше давали київським купцям, потім чернігівським, переяславським і т. д. Грецький уряд не видавав на прожиток українцям, що не були купцями. До самого міста було вільно входить українцям лише одними воротами, і то не більше як у числі 50 людей, без зброї, а з ними повинен був бути царський

ЗА УЧАСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

(Протокол з нарад, відбух у Нью Йорку 27. березня 1938).

(Продовження).

(2)

Дискусія.

Корнат (з Нью Йорку): Значить, вистава потягуватиме 150,000 дол. Не вірю, щоб українське громадянство стільки грошей зложило. Найліпше буде солідно підготуватися до виступу масового, тобто улаштувати „Український День“, а закрити думку будувати окремих павільон.

Маланчук (з Конетикот): Чи можемо мати свої виступи в українському павільоні?

Галичін: Так, але павільон мусів би тоді бути у завазовій частині, а не у виставовій, бо до виставової частини не було би вступу на такий масовий виступ.

Близнак (з Нью Йорку): Ми повинні мати свій павільон; треба лише завзяття й жертви.

Цісик (з Лонг Айленд): Страшно подумати: 150,000 доларів! Та наперед треба знати, на чий руки такі гроші скляться.

Ганчар (з Нью Йорку): Наперед треба знати, як було з нашою участю на виставі в Шікаго в 1934. р.

Др Володимир Левицький (ред. із Скрентон): Я частинно админістрував український відділ на виставі в Шікаго. Я приїхав туди як гість і застав розпучливу ситуацію. Крім доброї волі й ініціаторів українського відділу шікаговської вистави нічого іншого в них не було: ні грошей, ні досвіду. Мали 5,000 дол. і з тими грошима почали будувати павільон. Конструктор збудував павільон вартості 25,000 дол. і зажадав грошей. Українці грошей не мали; тоді конструктор хотів продати павільон комунальній власті. Голосилися москалі. Щоб рятувати честь, українські центральні установи склали гроші і викупили український павільон. Але крім мистецтва не можна було в павільоні нічого іншого виставити, бо українські підприємці не мали з чим виступити, отже треба було чужинцям відступити місце на так звані „концесії“. Українці затримали у своїх заряді ресторани, котрий дуже важко було вести, бо сама музика коштувала тиждень 400 дол.

Висновок: Вистава це великий ярмарок і нічого не станеться, коли не буде українського павільону, лише якийсь український „експібіт“, а за те треба для пропаганди поштаритися про український тиждень з мистецтвими виступами. Очевидно, треба подбати про відповідну інформаційну літературу. Щоб перевернути думку в житті, треба вибрати відповідний комітет для української участі у Світовій Виставі і йому доручити ведення справи.

Др В. Галан (з Філадельфії): Хочу подати до відома, що філадельфійська громада заявила проти будови окре-

мого українського павільону. Ліпше призначити гроші на культурно-мистецькі виступи. Наш проф. Кошиць повинен так виступи підготувати разом з іншими мистцями.

Грушко: „Пізнай себе, будь з тебе“. Чому ставитися понаезд сили? Наперед збудуємо Україну, а після представимо її силі.

Гаврилко (з Нью Йорку): В часі, коли українці змагаються до незалежності, українсько-американська молодіж не має довіри до себе. І не зраджує великої охоти брати участь в отому інтернаціональному базарі. У нас усе клопиться з гримми. Інші народи мають багаті одиниці, а ми все мусимо числитися на дрібні жертовні. Це утруднює справу, але ще не значить, щоб ми мали боятися брати участь у виставі.

Касків (з Ньюарку): Ми вже народ, а жалуємося, що нам важко дати гроші. Тепер треба напружити всі наші сили, щоб виступити на світовому форумі. В околиці Нью Йорку головна наша сила, тож треба її як слід показати. Як ми великий народ, то берімося до великого діла з великим розмахом. Вдармо у великий дзвін, зберемо силу і гроші!

Тарнавський: З павільоном важко, бо важко зібрати гроші від людей. **Демидчук (з Нью Йорку):** Отже виходить, що треба нам українського відділу на виставі, треба мистецтвими виступами для розрушення всієї нашої громади, а фінанси треба так налагодити у формі податку на наших організованих людей через товариства.

Коцюбинський (з Нью Йорку): Говорю в імені української молоді. Треба мати якусь українську хату в національному стилі, але на павільон молоді грошей не складе. Робім виступи з українською культурою.

Мерешак (з Ансонії): Представники українських організацій стейту Конетикот думають, що треба взяти участь у виставі хочби для самої пропаганди. Гроші ліпше вжити на виказання культурних наших досягнень, ніж на будову павільону.

Бойко (з Трой): З такою дискусією мало буде користі, бо повторюють тесаме. Приступаймо до вибору комітету.

Пані Безручко (з Ньюарку): Перше, заки приступимо до складання грошей, хай наші газети обговорять докладно досвід з вистави в Шікаго. Треба діло повести вміло, щоб досягнути економічних користей, а не мати втрат, бо вистава повинна бути бизнесом.

Ляхович (з Нью Йорку): ожен підкреслює пропаганду на нашу сторону майбутньої участі у виставі, а тут треба звернути теж увагу на моральну сторону. Така праця

потрібна для нашого скріплення, бож вона захопить ціле наше громадянство, а особливо молоді.

Павчак (з Брукліна): Треба зробити українську участь у виставі чимсь великим, відповідним гідності великої української нації. Я за те, щоб будувати павільон, і тому ставлю формальний внесок: Рішаємо брати участь у виставі і будувати павільон. Вибираймо комітет і даймо йому силу.

Пані Скубова (з Нью Йорку): Вистава нашого народнього мистецтва приносить нам величезний пропагандний успіх, як це знаю з досвіду. Треба постаратися, щоб українське народне мистецтво було багатим заступлене на виставі.

Борис (з Бейону): Павільон представляє націю, тому повинен бути величавий. Як у нас є сила бизнесменів з гримми, то вони повинні самі збудувати павільон вартості навіть 250,000 дол. Назначити лише добрий комітет, а гроші складемо.

Галичін (з Джерсі Сіті): Колиб сьогодні ми рішили будувати павільон, то пригадуємо, що на такий подвиг час короткий, бо до кінця липня треба внести аплікацію за відступлення площі, подати пляни будови і дати грошеву поруку, що павільон стане.

Др Левицький: На шікаговській виставі багато павільонів було порожніх. Павільон треба утримати і таке утримання може більше коштувати ніж сама будова.

Стасюк (з Нью Йорку): Говорять про участь бизнесменів у виставі. Коли йде про мене, то з чим я виступлю в українському павільоні? А є й інші подібні бизнесмени. Отже нема так що дуже рахувати, щоб українські бизнесмени брали місця на концесії в українському павільоні.

Др Мишуга: Є одна думка: треба взяти участь у виставі. Але є ріжні думки про розміри нашої участі у виставі. Це останнє буде залежати від кількості зібраних грошей. Треба допустити максимальну програму й мінімальну. Коли будуть гроші на павільон, і то скоро, будемо павільон; коли ні, обмежимося до виступу в границях нашої спроможности. Тому ставлю резолюцію: „Представники українських організацій, громад і парохій міста Нью Йорку й околиці, як теж стейту ньюйоркського й сусідніх стейтів, зібрані в Нью Йорку 27-го березня на нарадах у справі української участі у Світовій Виставі в Нью Йорку 1939 р., вислухавши доповідь про ріжні можливості такої участі та обмінявшись думками у цій справі, заявляються за те, щоб українська еміграція в Америці взяла в згаданій Світовій Виставі якнайактивнішу участь та щоб виступила в ній у таких розмірах, на які дозволять фонди, що їх складає український загаль в Америці“.

Близнак: Пригадуємо, що Павчак поставив внесок, щоб будувати павільон. Тому, що Павчак тепер нема в са-

лі, я ставлю цей внесок як свій.

Др Левицький: Думаю, що оба внески собі не протиставляються, тому повинні бути прийняті як паралельні.

Голосування: За резолюцію д-ра Мишуги заявляються 110 голосів. Проти неї 1 голос.

Ковальчук: Ставлю внесок, щоб вибрати комітет із 25 осіб для введення в життя резолюції і виведення плянів. Цей комітет буде мати право вибрати уряд і виконати ухвали.

Пізнак (з Нью Йорку): З огляду на те, що на довгий зібраний годі пляново перевести добрий вибір комітету, виберім виборчу комісію, яка назначить кандидатів, а повні збори приймуть лісту, або відкинуть, або її доповнять. Виборча комісія хай буде складена з 7 людей.

Внесок прийнято; вибрано виборчу комісію в такому складі: Слободян Роман, Касків, Кривень, Маланчук, Пізнак, пані Середя, пані Вагнер, Маланчук, Борис, Близнак, Ровинський, Борис, Демидчук. (Наступає півгодинна перерва, комітет іде на наради до окремої кімнати).

Після перерви виборча комісія приходить на сали і секретар проголошує таку лісту кандидатів в члени виставового комітету: Мурашко, Галичін, Піддубчиний, д-р Левицький, ред. Чиж, Анна Воробець, д-р Демидчук, Різник, Шумейко, Абрагамовська, Марія Боднар, Близнак, Марія Возняк, Гузар, Михайло Галан, м-р Душник, Заверуха, Ковальчук, Коцюбинський, Курляк, Ляхович, Пізнак, Ревюк, Анна Середя, Марія Скубова, Стасюк, Цильник, Череватюк, Ярема, Борис, Стефанія Галичін, Анастасія Вагнер, Касків, Марія Кусий, д-р Мишуга, д-р Галан, Степан Слободян, Маланчук, Мерешак, Малицький. Зібрання одобрює лісту з внеском д-ра Мишуги, щоб комітет мав право дібрати у свій склад ще інших делегатів, головую з тих центральних організацій, що на сьогоднішні наради не прислали своїх делегатів. Д-р Левицький заявляє, що він не може прийняти вибору, ані ред. Чиж, коли йде про те, щоб вони представляли Український Робітничий Союз, бо на це треба окремої ухвали уряду. Імена делегатів У. Р. Союзу будуть подані до відома комітету незабаром. Член комітету Малицький із Брукліна заявляє, що з браку часу не може брати участі в нарадах комітету, тому резигнує.

Наради кінчаються в годині 6:15 вечір, зібрання розходиться, вибрані члени комітету йдуть на наради до іншої кімнати, щоб вибрати виконний уряд і контролю.

д-р Семен Демидчук, м-р Володимир Душник, секретарі.

В добі расизму.

Малий ендек пішов з татом до зоологічного городу, де побачив перший раз папуугу. — Татку, та курка є з похолодження живітка...

ПЕРШИЙ ВИСТУП СЕСТЕР ШАП (ШИМАНСЬКИХ)

КОНЦЕРТОВА САЛЯ BARBIZON-PLAZA

58-ма вулиця, коло 6-тої Евені

Нью Йорк.

НЕДІЛЯ, 17. КВІТНЯ 1938.

8:30 ВВЕЧІР.

Програму уложив Чарльз Вестел

Білетів \$2.20, \$1.65, \$1.10 й 55 ц.

Виступом зараджує

БЕРНАРД Р. ЛАБЕРДЖ, Інк.

2 Вест 46-та вул., Нью Йорк.

ХОЧЕТЕ ВИСЛАТИ

ВЕЛИКОДНІ ЖЕЛАННЯ?

ЗАМОВТЕ СОБІ

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ,

ВИКОНАНІ В УКРАЇНСЬКОМУ СТИЛІ:

- НОВІ КАРТКИ** з українськими краєвидами, народними писанками, вишивками, тощо. 1 штука 5 ц.
- КНИЖКОВІ** з віршем: 1 штука 5 ц., 6 штук 25 ц.
- КНИЖКОВІ** з віршем (красної якості): 1 штука 10 ц., 12 штук за \$1.00
- КАРТКИ ДЛЯ ДІТЕЙ** (з зайчакми, крашанками, тощо): 1 штука 3 ц., 4 штуки 10 ц.
- ЖЕЛЯТИНОВІ** (з святими образами): 1 штука 5 ц., 6 штук 25 ц.

Замовлення шліть на адресу:

„СВОБОДА“

81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПІШІТЬ ПО НАЙНОВІШІЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ми, хай не матимем ніякої допомоги від нашого бога Петра, хай наші щити не захищають нас, хай наші мечі не рубують, а стріли і списи зброєю по нас, хай не будемо невольниками, а в цьому і в будучих століттях... Християни присягали на живого Бога Вседержителя, щоб покарати Господи і засудили на загибель і в цьому і в будучих століттях... Умовились, щоб мир між греками та українцями стояв по віки вічні „поки сонце світить і стоїть світ“. Ігор роздав грецьким послам дарунки, які лише мав, футра, невольників, віск і відправив їх. Дарунки, що грецькі цісарі давали українцям, це були золоті гроші, дорогі шовки й інші вироби грецького промислу.

Літописець Константин Порфирогеніт у творі „Деякості імператора Авіла Бізант“, оповідає про послів еміра Тарзійського і згадує, що в придворній царській службі служили християни: вони були озброєні в мечі та щити, а в руці держали прапорчик.

В Ігоревій умові подані й назвища послів. Провідником послів був Івор, заступник Ігори. Далі були посли: від Ігоревих синів Святослава (Вуефаст), від Ігоревих жінок, Ольги (Ісусеви), від Ігоревих небожа, також Ігори (Слуд), від другого небожа, Акуна (Пастіні). Крім Ольги були ще посли і від інших князів,

мабуть кривих Ігори: від Пердаслави (Каніар), від Сфандри, жінки якогось Улеба (Шіхберн). Були ще посли і від інших князів і знатних мужів-українців: від Володислава, Турда, Фаста, Свирка, Войка, Амінода, Берна й ін. Були й купці між послами (Адун, Інгівлад, Гомол, Моні, Гунакр, Алдан, Синко, Борич і ін.) як заступники від „усієї Руської Землі“ головую від українських купців, для яких умова мала найбільше значіння. Україна вже за тих давніх часів була поділена на уділи між членами князівського роду та що всі князі були залежні від найстаршого князя, що сидів на Київському столі (престолі) — це також доказує Ігорева умова. Уділь давали не лише князям, а й княгиням. Про це є згадка в літописі, а саме, що Ольга мала уділ в Вишгороді на правому березі Дніпра, яких 20 верств від Києва.

Торговельні умови з Грецією вказують теж про тісні зв'язки князя з дружиною. Що князь не мав сам права робити нічого такого, що мало велике значіння для всієї України — це можна бачити з того, що для підтвердження умови від греків присягають самі лише цісарі, а зате від України присягає князь разом із своєю дружиною. Крім заступників військового стану виступають уряд і заступники цивільного стану: крмарі та „купці“ від ріжних міст.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ МАЛИЙ ДОЩ.

Недавно газети цілого світу рознесли були вістку, що Польща і Німеччина збираються напасти на малу Литву і її знищити. Вирине питання, чому саме дві такі великі держави (Польща має 34 мільйони, а Німеччина аж 73) збиралися разом на таку маленьку державу, якою є Литва, що має заледви два і пів мільйона? А тому, бо, за словами поета Крилова, Литва це тільки безборонне ягня, в той час, коли Польща і Німеччина це два ненаситні вовки.

Польща нині вихваляється на цілий світ, що, мовляв, вона „покорила Литву“ і змусила її прийняти польські умови. Так, це правда, що під загрозою Німеччини і Польщі Литва мусіла прийняти деякі польські умови, але чи всі? Ні, не всі. Польща мусіла їх змодифікувати. Між іншим Польща домагалася, щоб Литва раз на все зреклася своєї прастарої столиці Вільни, яку самочинно захопив Желіговський. Але цього їй не вдалося видушити від Литви. Литовці дали будуть кричати до цілого світу, що вони так довго не задовольнялись „доки Вільно не буде прилучене до матернього пня“.

А зрештою, що Польща „здобула“ від Литви, нема чим хвалитися, а навпаки, треба стидатися. Бо це вишло Польщі не на славу, але на ганьбу. Бо дійсно польський народ може червоніти зо стиду, що треба було аж союзу великої Німеччини і Польщі, щоб вимусити від литовців ті уступки.

Треба зазначити, що литовський уряд вже давно хотів наладнати якесь, бодай пристойне, співжиття з Польщею, лишаючи на боці питання Вільна та признаючи його неспорядним. Але польський уряд без полагодження виденського питання не хотів і слухати про ніяке „співжиття“. І щойно по демонстрації польського війська Польща вимогола від Литви те, що Литва була готова зробити вже перед тим. Значить, з великої хмари малий дощ.

Тим своїм учинком Польща мало що здобула. А стратила дуже, дуже багато. Отож, зваживши все разом, вирине питання: хто властиво в тім конфлікті вийшов переможницею? Польща, чи Литва?

Треба зазначити, що також серед поляків є багато таких, що поволі починають бачити помилку Польщі. Та про них можна сказати, що „мудрий поляк по шкоді“.

Також дуже сумнівним є те, чи той новий польсько-німецький союз вийде полякам на добре. Є приповідка, що „як світ світом, не був німець поляковим братом“. Щойно будучність покаже, наскільки Польща добре поступила, зв'язуючися в якийнебудь спосіб з німцями. Дуже правдоподібно є це, що колись німці таки проковтнуть Польщу, на яку вони від віків гостять зуби.

А вертаючися ще раз до згаданого конфлікту, можна зазначити, що ніде в історії не можна подивитися випадку, щоб великі мужи і полководці, які мали велику силу, нападали на маленькі і немичні народи. На це не дозволяла їм їхня лицарська честь. Бо напасти на малий народ це те саме, що напасти на маленьку дитину в колісці, чи на немичну жінку. Правда, бувають на світі такі люди, що знуцаються над немощавими і слабкими жінками, але це не лицарі. Видно, до них належать також нинішні провідники Польщі.

К. Відківаскас

Філадельфія, Па.

службовик. Заборонено було українцям дарувати по доволічних селах і привидити селян. У самій столиці українцям вільно було все купувати, не платячи мита. Після того в умовах стоять окремі уступи про ріжні пригоди між українцями та греками. Напр., як українцям убо грека або грек українця, то обвиник повинен бути покараний на місці злочину, а як убивник утече, то худобу його треба віддати родині вбитого. За рану, завдану мечем або іншою зброєю на основі українського закону, треба заплатити п'ять літрів срібла. Як нема чим заплатити, то винуватик повинен віддати все, що лише має, навіть одяг. Злодій повинен заплатити тричі стільки, скільки коштівувало те, що він украв. Як часом злодій не буде давати заарештувати себе, то його можна й убити. Як трапляється українцям бути в якунебудь місці, куди буря прибила до берега грецькі човни, то українці повинні допомогти їм і провести на безпечне місце. Полонених, яких продали в неволю, можна викуплювати за те, скільки вони варті. Українці мають право наймати до війська грецького, головую флоту.

Для закріплення умови присягали і греки і українці. Цісар шілував хрест, а український князь і його дружинники присягали на зброю і заклинали своїми богами — Перуном і Велесом. В умовах

907 і 911 р. стоять імена київського князя і його бодра, а також є деякі спогади про взаємини до київського князя з інших українських князів — тому то ті умови мають велику вартість історичну. В той час у Києві володів князь Олег, а бояри, яких посилали до Царгороду для закінчення умови, були: Карли, Інгельд, Фарлоф, Велемуд, Рулав, Стемид, Рюяр, Гуди й ін. Ті посли закінчили умову не в імені одного Олега, а в імені всіх „світлич князів руських“, що були „лід рукою Олега“. З того довідуюсь, що київський князь був головним князем усієї землі, а по інших містах були князі залежні від нього.

У 940 році повстало зрнову ворогування між греками та Україною. Невідомо, напевно, з якої причини. І в 941 році київський князь Ігор зібрав кількасот човнів і поплив до берегів Царгороду. І знову цей похід відбувся, як першим разом, себто як у Царгороді не було грецької флоту. Значить, як і першим разом українці мали про те певні відсти.

Війна велась три роки. Вікінці греки бачили небезпечку, яка грозила грецьким колоніям в Україні — Таврію, Херзону, Судей і іншим від завзятого українського князя, предложили Україні мир, який і закінчили 944 р. Умова стверджувала попереду (Олегову) умову, крім того має вона й дещо та-

ке, що розяснює грецько-українські взаємини, а й тодішній стан самої України.

В умові нап., як і передше, осталося те саме право українського князя посилати до Греції кораблів скільки завгодно з послами та купцями, одначе передше вистало показати власні золоті та срібні печатки і купців зараз пускали у місто. Тепер було не так. Тепер треба було мати лист від самого князя і щоб у ньому було написано, скільки він посилав човнів. Це на доказ того, що українці приплили торгувати, а не грабувати. Без листа від князя греки зараз же мали придержати українців під сторожею, поки не відберуть відсти від князя. Колиж би українці стали ставити противу, то можна було половити їх усіх. Коли поставлено таку умову, то це доказ, що для греків такі сутички, які потім доводили до пісти українців, не були перешкодою. Значить, греки бажали так за безпечення набудувати. Далі в умові сказано, що українці повинні були показувати грецькому службовикові всі куповані шовки, а він мав остепелювати їх. Не вільно було купувати шовків, що коштували дорожче як 50 золотників. Далі є уступ про невольників-утікачів і злочинців, яких повинні були звертати обовільно, про кару на злодіїв і вбивників, про викуп бранців. Установлялось, що греки повинні платити українцям за

парубка та дівчину-бранців по 10 золотників, за дорослого чоловіка по 8, за старого та дитину по 5. Українці повинні були платити за бранців по 10 золотників. Крім того Україна зобов'язувалася не такувати грецьким рибалкам, що припливали у Дніпровий лиман ловити рибу. Українці повинні були вертатися з Греції додому ще в осени, а не зимувати на лимані.

Ще є одно в Ігоревій умові, чого нема в Олеговій: згадка про християн-українців. Вже було сказано, що греки обов'язані були вертати українцям їх невольників-утікачів. Часом, як годі було відшукати утікачів, хоч і відомо було, що вони втікали в Грецію, українці, християни й погани, повинні були записягнутися, кожний по своєму, що невольники втекли до Греції. Щойно тоді греки платили по дві паволоки (шовкова тканина матерія) за невольників. На умові повинні були присягнути і греки у українці.

